

BIJVOEGSEL

„De Heraul“ van 4 December 1887.

Uit de Pers.

In *De Basiss* brengt thans ook de heer Ds. Gispén de ineenmeting van de twee bestuurs-rekenen, die thans nog op het één terrein der Gereformeerde kerken bestaan, ter sprake.

Wat hij daarbij tegen de houding der Do-centen van de Theol. School te Kampen in-brengt, laten we rusten. Zijn bezwaar toch alsof een faculteit, aan wie men advies vraagt, geen collegiaal advies zou mogen geven, valt voor de notoire feiten ook in onze eigen geschie-denissen.

Vaste gewoonte is het én buitenslands én hier te lande geweest, dat zulk een faculteit of school, aan wie men zulks vroeg, advies *mocht*, soms zelfs *moest* geven. Zulke *Gutachten* zijn in Duitsland nog steeds in zwang.

Al hadden dus de Dozenten van Kampen als College advies gegeven, dan zouden ze nog in niets „buiten hun boekje“ zijn gegaan.

Hun bescheidenheid, om dit liever niet te doen, maar na de eerste opening van zaken, als *particuliere personen* te onderhandelen, is dan ook een concessie, die o. i. niet eens had geboeid. Dat men *erst* als College antwoorde, kon niet anders, omdat ze als College aange-sproken waren. Doch voorts is door hen uit-drukkelijk verklaard, dat ze *particulier* saam-spraken, wat ook uit de aanwezigheid van den heer predikant Bavinck blijkt.

Doch eilieve, waarom zaken van ernst door zulke overwegingen van zeer lage orde opge-houden?

Hooren wij liever, wat de heer Ds. Gispén over de zaak als volgt schrijft.

Ziehier zijn oordeel:

„Rechtsreeks praktische uitkomsten zal de Conferentie wel niet hebben. De wettingen zijn uitsluitend voor een theologische debatgroep, en de toelichting handhaaft eenzijdig het standpunt en de handelwijze der doelezenden, die geen haar toegeven; en anderszins de scheiding van 34. Dialectisch leest men elders kracht leveren kennen. Maar zo lang *kerkelijke vergaderingen* de zaak niet van de praktische zijde hebben besproken, komen wij niet verder.

Voor onze kerken is het, in de eerste plaats, van belang te weten of wij den naam: doelezende moeten aannemen; of wij onze erkenning bij de Re-formatie moeten opzeggen; of wij licht moeten wor-den van de kerkelijke kerk, of onze bestemming moet overgaan aan de kerkelijke kerk, of onze diakonien, in administratieve zin, in de kerkelijke kerk moeten wege-nieten om, in de sfeer van het staatsrecht, een zede-lijke personen meer zijnde, nochtan bevoegdheid te hebben tot het aanvaarden van legaten, schenkingen, uitoefening van voogdschap, beheer van godshuizen, enz.; hoe te handelen met twee kerken op één plaats; of onze theologische kerkelijke school moet overgaan in de handen van de Vereniging voor Hooger Onderwijs, en meer zaken van rechtsreeksch, praktisch belang.

Nu is het zeer goed mogelijk, dat deze en dergelijke herwaars voor de geleerden ook licht zijn als een veertje. Maar wij, simpele domines, en onze eenvoudige kerkenzitten er mede. Vooral op deze punten hebben wij licht nodig.

Met het bespreken van theoretische, gemeenschaps, onbevoegdheid over de eenheid der geloofgen en aanlijding van betreffende Bijbelteksten komen we geen map vooruit. Wij eerbiedigen dan ook het gevoelen der Dozenten, die oordeelen dat er niets tegen was om met H.H. Deputaten deze conferentie te houden. Maar de zaken, die te verifiëren zijn, zal men praktisch moe-ten aanvaarden. Laat men niet bang zijn 't kind bij zijn naam te noemen. Het kan, dunkt mij, best geschieden zonder boos op elkander te worden.

En mocht het dan blijken, dat men nog niet rijp is, dat de bestaande toestanden vooralsnog samensmelting verhoeden, welnu, dan zal men toch elandier kunnen waardeeren.

De tijd voor praktische voorstellen begint te nade-ren. Onze kerken en meerdere vergaderingen moe-ten besluiten met de zaak van de praktische zijde te verken. Zij zullen moeten leuen op de punten, die li noemde en op punten die daarnaast in verband staan.

De naam: doelezende. De erkenning als kerkgenootschap in de sfeer van het staatsrecht. De kerkelijke kerk. De diakonie. De taal voor onze gemeenschappelijke eigendommen. De Theol. School en hare verhouding tot de kerk. De regeling van den kerkgenootschapslijken arbeid, in- en uitsluitende zending, enz.

En niet het minst zullen de plaatselijke aangelegen-heden ter hand genomen moeten worden. Er is dus wel werk aan den winkel. Zij, die tegen-woerdig in kerkelijke ambten gesteld zijn, bevoeren waarlijk niet over werelofheid te klagen. Geve de Heere moed en lust en krachten, en leidt Hij door zijn Geest allen in de waarheid!

Twee dingen zijn in dit advies merkwaardig. Allereerst de blijkbare toenaadering. Hier toch is geen enkel stekelig woord meer. Er is een ingaan in de gedachte van hereeniging. Een zich wemmen aan de idee. Een niet lan-ger tegenstand bieden, ook al wordt het heil-ige moeten nog niet genoeg gevoeld.

Deze toenaadering achten we een verblijvend teeken.

Indien in December '86 door dezen broeder geschreven was, gelijk hij thans schrijft, hoe-vel was niet voorkomen.

Daarvoor dus onzen dank.

Onze tweede opmerking is de bij den heer Ds. Gispén zoo begrijpelijke onderschatting van het principieel debat.

Meer in de praktijk, uit de praktijk des levens opgekomen, en door zijn praktisch talent sterk, ziet hij liefst, dat men niet veel *praat*, maar handelt.

Nu, ook dat vermaan kan zijn niet hebben. Toch gunne hij ons de opmerking, dat aan

alle *practisch* handelen, zal men den bal niet mislaan, kennis van het *terrein* en van de *paden* op dat terrein dient vooral te gaan.

Allerlei vraagstukken van historischen, kerk-rechtelijken en dogmatischen aard liggen aan het praktisch handelen op dit pas ten grondslag.

Begane mistreden zijn juist daardoor vaak begaan, dat men deze verheldering van inzicht veraninde en dus handelde, zonder tot hande-len zedelijk gerechtigd te zijn.

Is het dan niet goed, dat thans deze mistred wordt vermeden?

KUPPER.

Officieele Berichten uit de Ned. Geref. Kerken.

Met den kerkeraad van Maasland gaat het al zondeilich toe. Hoewel niet doleerendge-zind, was hij toch een last voor den predi-kant; gaarne zou hij zich van hem ontdaan zien, want dat gedruig met de waarheid voor den dag komen, dat wijzen op zijne verant-woordelijkheid voor de gemeente, dat verma-nen ter behartiging zijner plichten, het werd hem onuitstaanbaar; maar hoe van zoo'n ker-keraad af te komen? Deze vraag werd spoedig beantwoord. Dominee zegt hem, dat hij als gemeenschap met hem afsnijdt. Onder zulk eene verhouding kon de kerkeraad niet langer ter kerk komen en spoedig waren er dienste-tige geesten, die hem aanklaagden. Hij wordt door het classicaal bestuur geschorst, dominee haalt de boeken bij onderling en diaken weg en dacht er nu wel af te zullen zijn. Doch o, wat teleurstelling! De kerkeraad wordt, na zich schriftelijk bij het provinciaal kerkbestuur te hebben verdedigd, in zijn eer hersteld.

Nu wacht de kerkeraad geduldig af, of dominee de boeken terug zal brengen en of hij ver-gadering zal beleggen, daar den volgende Zon-dag het heilig Avondmaal gevierd moet worden. Maar zoo'n burgemeesters dorpspredikant laat zich door niemand gezeggen; hij vraagt den kerkmeesters het Nachmaal te helpen bedie-nen en ontziet zich niet, zelfs het heiligste te ont-eeren, ter bereiking van zijn plan. Thans was het den kerkeraad weder volstrekt onmog-elijk ter kerk te komen. Wie zou daarin mogen toestemmen?

En tweede aanklacht is spoedig gereed en an-dermaal wordt de kerkeraad geroepen, zich voor het Prov. kerkbestuur te verantwoorden. Hij doet dit volgens de zuivere waarheid, doch deze pleitte niet voor de onbehoorlijke handelinge-n van Ds. Koelman tegenover zijn kerkeraad, zoodat dominee geroepen wordt, zich te verant-waarden. Nu zal hij wel van die laatste lijf af zien te komen. Hij ontkent eenvoudig alles en ontziet zich niet, een man als Schaaf, die al-gemeen geacht en bemind is in de gemeente, openlijk voor leugenaar uit te maken. Had de kerkeraad verwacht geroepen te worden zich te-genover Ds. Koelman te verdedigen, — het Prov. kerkbestuur gelooft hem, en de kerkeraad krijgt zijn hnl, hetwelk is... totale afzetting, en deze afzetting is gegrond op... leugenaars.

Wat kan men nu verder van zulk een predi-kant verwachten? Zou zoo iemand ook zijne roeping verstaan??

D. KOOIJ JS.

Maasland, 23 Nov. 1887.

SOEST (CLASSE AMERSFOORT). Voor het Gere-formeerde volk alhier was het Zondag 27 Nov-ember 11. een blijde dag. Moest het gedurende vele jaren her- en derwaarts zwerfen en soms uren ver loopen om de beproefde waarheid te hooren, op dien dag mocht het weer als plaats-elijke kerk vergaderen. De reformatie tocht is ook hier, onder biddend opzien tot God, be-gonnen en de onderlingen en diakonen, geko-zen door de geloofgen krachten hun ambt, werden in de namiddag-godsdiensdienst door den consulent, Ds. M. J. Bouman, bevest-igd. Bij die gelegenheid sprak de geachte voorganger naar aanleiding van Zacharia 4:6, terwijl Z. Eerw. de voormiddags de gemeente bepaald had bij 1 Kon. 8:29 en 30, daarbij in het licht stellende de noodzakelijkheid van een geopend oog en oor bij den Heere over het huis des gebeds, dat thans voor de eerste maal werd gebruikt. Het nieuwe gebouw was beide keeren goed bezet.

Reeds ontving de gemeente een orgel en werd haar toegezegd een Doop- en een Avond-maalstel, almede het benodigde tafellinnen. De Heere heeft hier groote dingen gedaan. Hij blijve ons genadiglijk uit Sion zegenen.

SOMMELSDIJK, 21 Nov. Ook hier werd sinds geruimen tijd behoefte gevoeld, dat onze kerk, gelijk andere kerken in ons vaderland, vrijge-maakt mocht worden van de Gode, én zijn zonen Christus, én zijn heilig Woord vijandige organi-satie der Ned. Herv. (helaas! deerlijk mis-vormde) kerk. Na tweemaal tevergeefs bij onzen kerkeraad een verzoek tot reformatie onder plaatselijke kerk ingediend te hebben, werden op den roden Nov. 11. in een daartoe be-legde vergadering onder leiding van onzen consulent met den nog altijd geschorsten onder-ling Br. T. Boekhoven tot onderling gekozen Br. M. Breeman, en tot diakonen de B.B. M. Dijkers en M. van Assen. Voormoede B.B. zijn op den 20sten Nov. 11. in hun ambt bevestigd, terwijl aan het einde der godsdiensdienst mede een tweetal kinderen den heiligen Doop ontvingen.

Heden (21 Nov. '87) heeft de kerkeraad zich geconstitueerd en is er terstond voor deze ge-heele gemeente gebroken met een organisatie.

onder welke de kerken hoe langer hoe meer onthouden, en stoffelijk en geestelijk verwoest worden.

Van een en ander is terstond kennis gege-ven aan Zijne Majesteit, onzen geëerbiedigden koning en aan andere bevoegde autoriteiten.

De Koning zijner durgekochte kerk wan-dele in ons midden met zijne genade en waar-heid!

J. BAJEMA,
Consulent van Sommeldijk.

TIESHOVEN. Met lotzegging aan God mochten wij Vrijdag 23 November voor de eerste maal in onze noodkerk samenkomen. Ons werd ruime stof geschonken om den Heere te dan-ken. Voor een aanzienlijke schare werd in dit huis des gebeds het Woord Gods verkondigd. Onze predikant Ds. K. G. M. Westerbeek van Eerten bepaalde de gemeente bij het tekstwoord van Ezra 5:3. Daarna sprak Ds. W. Raman van Westbroek over 1 Petrus 2:5, terwijl Ds. J. J. Westerbeek van Eerten van Mijldrecht slotte sprak naar aanleiding van Lukas 19:40. Onder deze godsdiensdienst werd voor de kerk gecollecteerd de som van ruim f. 225. Met den meesten spoed werd deze noodkerk gebouwd door den heer Van der Wilt van Breukelen. Aan hem komt alle eer toe voor de doelmatige inrichting van dit gebouw. En waar het ons op dien avond herhaaldelijk werd betuigd, dat onze zonden ons daar deden ver-keeren, daar diene zulke de gemeente hoe langer hoe meer uit tot verootmoediging, opdat van alles 'a Heeren naam alleen de ere ontvange.

Buitenland.

Engeland. De beroemde Baptistische prediker Spurgeon, die elken Zondag in zijn tabernakel duizenden hoorders rondom zich weet te verzamelen, heeft een scheidbrief gezonden aan de Unie der Baptistische kerken.

Dat dit feit door geheel Engeland veel op-zien werkte, is te begrijpen. De daad van den welsprekenden prediker wordt voorgesteld van dezelfde betekenis te zijn, alsof Mozes den tabernakel uit het midden van het volk weg-naam, om hem buiten de legerplaats te zetten.

Spurgeon is begonnen in zijn bekende weekblad *Zwaard en trufel* aan te toonen, dat de naam „voortuigend Evangelisch“, dien vele predika-ten aannemen, niet anders is dan een schape-nacht, welke niet de minste organische verbin-ding heeft met het wezen, dat daarin een blij-dal zijn ware gedaante zou zoeken te ver-bergen.

De voornaamste stukken der leer worden door de volgens der z.g. vooruitstrevende rich-ting volgens Spurgeon ontkend. „De leer der verzoening wordt wantonwond aangezien; met de ingaving der Schrift wordt de spot gedreven; de Heilige Geest wordt gemaakt tot een in-vloed; de straf, op de zonde bedreigd, wordt een verdichtsel genoemd, terwijl men de weder-opstanding des vleesches tot de mythen brengt; en toch verlangen deze vijanden, dat wij hen „broeders“ zullen noemen. Ook zegt hij, dat velen tegelijk de kerk en de comédie, het kaart-spel en het gebed, het bijwonen van publieke vermakelijkheden en het gebruik van Sacramen-ten aan de hand zouden willen houden.

Op grond van dit alles betoogde Spurgeon, dat men aan het afzakken is. Dat deze moedige getuigenis velen ergeren zou, was te voorzien. Velen, die de voornaamste stukken der leer loochenen, namen het air aan, alsof zij geheel ten onrechte waren aangevallen. Er dient ook bij gemeld, dat Spurgeon gezegd heeft, dat er onder de congregationalistische predikers over het algemeen meer waren afgedoopt, dan onder de leeraren der Baptisten. Maar ons dunkt, dat mannen, die rechtzinnig zijn in hunne belijdenis van de stukken der leer, zich aan Spurgeons woorden niet konden ergeren, maar zich veel eer daarin behoorden te verblijden. Dat er zulk een storm van veront-waardiging is losgebroken, bewijst wel, dat Spurgeon den vinger gelegd heeft op de wonde, waardoor het leven vieler kerken kwijnt.

Geen orgaan heeft meer aan zijn verontwaar-diging over Spurgeons optreden licht gegeven, dan juist *The Christian World*, een blad, dat onder de organen van de Dissenters kan ge-rekend worden. Volgens genoemd blad zijn de z.g. „Nieuwe Theologie“ en „de Moderne ge-dachte“ „de glorie van deze eeuw“, terwijl de bekende prediker der Baptisten, Spurgeon, heeft verklaard, dat een nieuwe theologie is opge-komen, die evenmin Christelijk genoemd wor-den mag, als men krijt voor kaas kan laten doorgaan.“ De theologen of volgers der nieuwe theologie noemen de leer der toegerekende ge-rechtigheid van Christus eenvoudig onzedelijk. Volgens *The Christian World* is het een onzed-elijk begrip, dat de menschheid door God zou veroordeeld zijn om de zonde van haar vertegenwoordiger en hoofd Adam. En zoo worden ten slotte alle stukken der leer door de mannen der nieuwe theologie geloofchend of verwaard. Als een ongegrin-deld wordt het voorgesteld wat Spurgeon in een zijner laatste preeken verkondigde, dat Christus aan het kruis de straf van doemwaar-waardige zondaren droeg. Een leek beweerde in meergenoemd blad, dat er niet één Zalig-maker is, maar dat er meerdere zijn. Christus toonde slechts den weg voor een dienst, waarin anderen in hun mate even krachtig waren, als Hijzelf.

Een ander beschuldigde Spurgeon van zich

op te werpen als paus. „Indien de predikant van den Tabernakel verlangt zich op den stoel van het pauselijk gezag te plaatsen, zoo-dat hij uit de hoogte mag verklaren, wat d' en wat niet geloofd en onderwezen mag worden op de Baptistische kerk, dan deden wij beter om ons recht, van een eigen oordeel te heb-ben, prijs te geven.“

Dus volgens dien schrijver is Spurgeon een paus, omdat hij een getrouwe wachter is op Sions muren! En deze en dergelijke beschul-digingen worden niet uitgesproken door leden, die tot een Unitarische gemeenschap behooren, doch door mannen, die leeraars of leden zijn van een Baptistische of van een Congrega-tionalistische kerk.

Waartoe is men gekomen!

In *The Congregational Review* heeft eenigen tijd geleden een reeks van oordeelvellingen ge-staan, aan de uitstekende predikanten der Congregationalistische kerk, omtrent de zooge-naamde nieuwe Theologie. Alles, wat ten onzent steeds door Modernen en Groningers gezegd is, wordt door die mannen herhaald. Volgens genoemd blad houden verreweg de meeste predikanten vast aan de hoofdwaarheden van den Bijbel, doch de formulieren van de 4de en de 16de eeuw zijn niet de laatste vorm, waarin de „theologische gedachte“ zich heeft uitgesproken. Een predikant is zoo eerlijk om te erkennen, dat de leertypen, die Spurgeon volgt, niet vastgehouden wordt door de groote menigte der Congregationalistische predikanten; doch hij is van oordeel, dat de leeraars toch de wezenlijke geestelijke feiten en leerstukken niet hebben prijsgegeven.

Door zijn optreden tegen de *Nieuwe Theologie* en de daardoor gewekte tegenspraak is Spur-geon tot de overtuiging gekomen, dat hij niet langer deel mag uitmaken van de Unie der Baptistische kerken. Volgens Spurgeon zijn daarin te veel elementen, die tegen de belijdenis der Baptistische kerken gekant zijn; anders had hij met de Unie der kerken niet gebroken. Vooralnog onthreken ons na-dere berichten omtrent zijn uittreding, doch zijne handeling bewijst, dat hij het kwaad der afwijking van de gezonde leer zeer diep ge-worteld acht. Ons dunkt, dat Spurgeon nooit tot dezen stap zou zijn overgegaan, indien hij de hoop had kunnen koesteren, dat de onrecht-zinnige leeraars door hunne gemeenten zouden losgelaten worden, wanneer er maar gewezen werd op hun valsche leer. Twee duizend ge-meenten hebben predikanten, die de door Spur-geon gewraakte leer verkondigen.

Het weekblad *The Christian* drukt de hoop uit, dat het kwaad niet zoo algemeen verbreid zal blijken, als Spurgeon meent, dat er mid-delen gevonden zullen worden, en dat de Unie het vertrouwen van het Christelijk volk zal mogen herwinnen.

Ons is het optreden van Spurgeon eene be-moediging. Wat Spurgeon uit de Unie der Bap-tistische kerken dreef, noodzaakte ons het syn-dodaal verband te verbreken; hij gevoelde, dat het niet langer mocht om onder hetzelfde juk met ongelovigen te gaan.

Het uittreden van Spurgeon, nadat hij zoo dikwijls zijn stem verheven had tegen de nieuwe dingen of liever de oude ketters, die in vele Baptistische kerken verkondigd werden, en nadat hij ook op het uitoefenen van leer-tucht had aangedrongen, is een hulp voor de Gereformeerde doleerende kerken. Zij deden in den grond der zaak niets anders, dan ook de kerkelijke gemeenschap verbreken met ker-ken, die afgedoold zijn van de belijdenis der vaderen.

Maar Spurgeon blijft in zijn Tabernakel prediken, evenals de predikanten Archibald Brown, David Davies (te Brighton), J. A. Spur-geon (te Croydon) en W. H. Barton (te Dalston).

Zal nu een van de Synodalen durven zeg-gen: „Dit is onrecht; nu moet Spurgeon heen-gaan, en een aanhang van de „Nieuwe Theo-logie“ die den band met de Unie der kerken niet verbrak, behoort zijne plaats in te nemen“?

Frankrijk. Verschil tusschen de oude discipline der Fransche Gereformeerde kerken en de regle-menten der officieuze synodale organisatie.

Door *L'Église Libre* en *Le Christianisme au XIXe Siècle* wordt een debat gevoerd over de vraag, hoe de regering der kerk dient te worden ingericht.

Le Christianisme wil het daarbij laten voor-komen, dat haar redactie het type der Gere-formeerde kerken wil bewaren, zooals de vaderen het hebben overgeleverd. Dat dit een illusie is, geven wij aan *L'Église Libre* vol-gaarne toe. Ook de redacteuren van *Le Chris-tianisme* zijn vóór de officieuze synodale organi-satie; doch deze heeft bitter weinig uitstaande met de kerkenorde, die onder de Fransche Gereformeerden twee en een halve eeuw gele-den van kracht was.

Voorreest moesten bij de oude Hugenoten alle hoogleeraren, predikanten, onderlingen, diakonen en schoolmeesters de geloofsbelijde-nis van *La Rochelle* onderteekenen.

In de officieuze synodale organisatie moeten alleen de „candidaten tot den Heiligen Dienst“ hunne instemming betuigen met eene ver-klaring van weinige regels, waarin niets specie-fiek Gereformeerde voorkomt.

In de oude Geref. kerkenorde had men classen (colleges), provinciale synoden en de nationale synode; in de officieuze synodale organi-satie worden geen classen genoemd.

In de oude Gereformeerde kerk der Hugenoten werden alleen bij de formatie eener nieuwe kerk de onderlingen en diakonen door

de geloofgen gekozen, daarna kiezen dezen de predikanten en benoemen zelve nieuwe leden voor afstredenden en opgevallende plaatsen.

In de officieuze synodale organisatie worden de predikanten, onderlingen en diakonen gekozen door de stemgerechtigden bij meerderheid van stemmen. Het stemrecht is daarbij niet aan de belijdenis gebonden.

In de oude organisatie had men geen uit-voerende comités; elke kerkeraad was geroepen om de besluiten der meerdere vergade-ringen uit te voeren.

In de nieuwe organisatie heeft men een geheel samenstel van commissiën, en ook een *per-manente* commissie, waaraan veel meer macht is gegeven dan de Hugenoten ooit aan depu-taten zouden gegeven hebben.

Haast is er niets meer van de Gereformeerde beginselen in het *Règlement organique* der offici-ueze synode te vinden. Van het erfdiel der vaderen heeft men weinig bewaard, veel gewij-zigd en het meest weggeworpen.

Zwitserland. Reactie tegen kerke-lijk radicalisme.

Er begint van lieverlede in het land van Calvin enige reactie te komen.

Scheen het, alsof in Fransch-Zwitserland de kerkelijke Libertijnen in de laatste tijden niet anders dan triomfen konden behalen, er zijn in den laatste tijd verschijnselen op te merken, die er op wijzen, dat men begint te beseffen, dat eene kerk, zelfs eene staatskerk, van louter ontkenning niet leven kan.

Onder den invloed van den steeds sterker liberalistischen stroom in de staatskerk van Genève, was de bevestiging van de predika-ten afgeschaft. Men hield die plechtigheid voor papistisch en clericalistisch en daarom sprak men: „Weg er mede.“ Doch men merkte op, dat, als een predikant van de Geneefse Luther-sche kerk in zijn ambt bevestigd werd, een groote menigte toehoorders daaraan getrokken werd; en dit gaf aanleiding, dat men in de nationale of liever staatskerk, het is gaan laten om de predikanten in hun dienstwerk te be-vestigen. Voor het eerst is dit den 13den Nov. te Genève weder geschied, toen de heer Metzger werd bevestigd. Jammer maar, dat de plech-tigheid, wat vorm en gehalte aangaat, zoo we-nig een Gereformeerde karakter had. Jammer ook, dat zoowel liberale als zich orthodoxe no-mende predikanten er aan deel namen.

Toch is het feit, dat men weder de predi-kanten te Genève gaat bevestigen, een bewijs, dat de kerkelijke leiders moeten rekening hou-den met deze meer positieve strooming, die onder het volk merkbare werd.

Tien jaren geleden zou de Grootte Raad zeer zeker afwijzend hebben beschikt op elk ver-zoek om geld beschikbaar te stellen, teneinde meer predikanten te kunnen beroepen, hetgeen bij de toenemende bevolking voor noodzake-lijk gehouden werd.

Dezer dagen echter werd het verzoek om ergens een tweeden predikant te bezoldigen, door genoemden Raad grif toegestaan.

In het kanton Genève catechiseeren de predi-kanten in de scholen; zij konden echter tot vóór weinige weken de school alleen dan voor het godsdiensonderwijs krijgen, als de school-tijd voorbij was. Dat de schoolleerj er niet zeer mede ingenomen was, dat deze zaak al-dus geregeld was en daarom zeer weinig ter catechisatie kwam, ligt voor de hand. Tever-gaats werd verzoekt om een der schoolleeren voor het godsdiensonderwijs te staan. De-zer dagen werd evenwel opeens deze zaak naar genoegen der predikanten door den Staatsraad geregeld.

Er is dus reactie tegen het radicalisme ge-komen. Dit is ook gebelien uit het feit, dat de heer Carteret, de leider der radicalen, ge-noodzaakt is geworden zich terug te trekken, omdat men hem in den Staatsraad niet meer met de afdeling „openbaar onderwijs“ wilde belasten. Daarom is hij wisselijk van het staats-tooneel afgetreden.

Niet, dat wij uit deze dingen mogen afleiden, dat men in Fransch-Zwitserland andere paden gaat opzoeken. Doch er blijkt toch glashelder uit, dat de liberale leiders in kerk en staat het geraden achten, in te binden en zich meer toe-gedend te betoonen. Gansch anders was het nog een vijf jaren geleden. Waren er nu maar mannen, die het Zwitsersche volk, dat in de dagen der Reformatie zulke uitnemende getui-gen had, konden terugroepen naar de oude en beproefde paden, helaas, al te lichtzinnig ver-laten! Doch, behoudens zeldzame uitzondering, is de orthodoxe aldus in ethische wateren ver-loopen, dat men vragen moet: Waarin zijn zij, die zich Evangelisch of orthodox noemen, nog rechtzinnig?

Maar de Heere kan ook daar een nieuwe reformatie schenken. Deze is zoowel voor de saats- als voor de vrije kerken nodig.

Amerika. De bond voor persoon-lijke vrijheid.

Er is in de anders zoo stille stad Philadelphia groote beweging ontstaan, door de oprichting van een nieuwen bond, genaamd „De bond voor persoonlijke vrijheid“. Deze vereeniging heeft haar vertakkingen door geheel Amerika; haar leden verbinden zich om te strijden tegen de Zondagswet en de wet tot beteugeling van de fabriek en het verkoopen van sterken drank. Deze wetten zijn volgens sommigen in Amerika in strijd met de „persoonlijke vrijheid“ der Amerikanen.

Dat de mensch, die zeven dagen werkt, een slaaf is en niet minder hij, die misbruik maakt van sterken drank, schijnt niet te worden inge-nomen door hen, die van de leer zijn: „Laat

Tegen de vervalsching der Gere-formeerde Belijdenis,

DOOR

DR. ADOLPH ZAHN.

Van Luthardt is het bekend, dat hij de betrekkelijke wilsvrijheid des menschen voorstaat, ook al kan zij alleen dan eerst toegepast worden, wanneer de mensch onder Goddelijken invloed gekomen is. Hoe weinig betekend deze wilsvrijheid ook moge zijn, altijd put zij toch uit een eigen kracht van den mensch. Dat Luthardt dit werkelijk leert, blijkt ook uit zijn aanprijzende beoordeeling van de „Zedelijke vragen“ van Kittel. Hier treft men de betrekkelijke wilsvrijheid aan. Van het doen dezer wilsvrij-niet kan men slechts zeggen, dat het de voorwaarde is voor de verkiesing en de grond voor het onderscheid tus-schen mensch en mensch. Maar dit willen nu Luthardt en Dieckhoff niet beamen. Zij spreken van een tegenhouden des menschen op den weg der verkiesing, die volgens Lhemnitz een proces moet zijn, dat den strijd tusschen

vleesch en geest openbaart. Dat tegenhouden moet slechts door de genade veroorzaakt worden. Is het dat, dan kan het geen voorwaarde zijn van de verkiesing, en dan is het ook geen doen des menschen, dat een onderscheid maakt tusschen hem en zijn tegenstrevenden broeder. Wil men werkelijk tegen de Missouriërs een houvast hebben, dan moet men in het begin der bekeering eene medewerking des menschen leggen. Dit wil men echter niet en zoo is er slechts verwaarring mogelijk. De genade moet de enige oorzaak zijn en toch moet zij weerstaanbaar wezen. Werkt iets alleen, dan breekt het ook den tegenstand; ja, deze is er in het ge-heel niet, als de genade soverain is. Luthardt zeide eens: Zeker kan niets de uitverkooren uit de hand Gods ruk-ken, maar zij kunnen zelve afvallen. Niets — en dan zij-zelven! Ook eene verkiesing, waarvan het aanzijn des geloofs voorwaarde is, is niet houdbaar, daar het slechts een logische omweg is, omdat God het geloof werkt. Staat men op Bijbelschen grond, dan moet men beide beliden, nadelijk de alles en alleen werkende praedestinatie en daarnaast het tegendeel, eene roeping van velen, die toch niet tot krachtige bekeering leidt. Op die laatste berust de ernst der prediking en vermaning, tot allen gericht; maar de praedestinatie geeft de zekerheid, dat God nog een tweede zaak moet doen, zal de mensch komen tot waarachtige bekeering.

In dien geest zegt Calvin in zijn Institutie (III. 23. 14):

„Dewijl wij niet weten, wie tot het getal der gepraede-stineerden behoort en wie niet, moeten wij alzoo gezind zijn, dat wij willen, dat alle menschen zalig worden. Al-zoo zal het geschieden, dat zoo wie ons toekomt, wij zullen arbeiden, om hem den vrede deelachtig te maken. Maar onze vrede zal op de kinderen des vredes rusten. Daarom moeten wij, zooveel ons aangaat, voor alle men-schen gezonde en strenge berisping als medicijn gebrui-ken, opdat zij niet verloren gaan, noch anderen verder-ven. Maar het zal Gods werk zijn de berisping bevorder-lijk te maken dengen, die Hij tevoren geweten en ge-praedestineerd heeft.“

Het Calvinistisch karakter van den Heidelbergischen Catechismus

‘t Is een eigenaardigheid van onze eeuw, bewijzen te vinden voor het bestaan van moderne gedachten in de eeuw der Hervorming. De leerlingen van Ritschl hebben nu eerst den rechten Luther ontdekt, en deze heeft, hoe wonderlijk dit ook klinken moge, hunne leer reeds gehad. Heppé van Marburg vond in het door hem beschreven Melancthonisme de moderne „gelooft“ Theologie van het „ethisch“ begrip der bekeering of van de samen-werking des menschen tot zijne bekeering. Melancthon werd hem de genius van het ware Protestantisme, waarvoor zelfs Luther terugweke, en die slechts door het fanatisme

der valsche Lutheranen bestreden werd, die zich weer op den ouden, door Melancthon toch verbeterden en ver-der ontwikkelden Luther beroepen. Wel is waar is het tot nu toe nog niet zeker, of Melancthon de samenwer-king des menschen zoo geleerd heeft, dat hij *naar* de bekeering door eigen kracht die medewerking betoont, of in de bekeering eerst van God daartoe opgewekt en ver-sterkt wordt. De Brunswijkers hebben in hunne belijdenis van 1570 gezegd: „Philippus heeft, onze crachten, dit wil-len zeggen, dat de ouden, als zij van den vrijen wil spreken, niet gemeend hebben, zooals de Scholastici dit daarna uitgedrukt hebben, als zou de mensch van zichzelf en uit zichzelf de facultaten applicandi scad gratiam (de geschiktheid om zich aan de genade over te geven) heb-ben, maar dat, als de Heilige Geest door zijn Woord begint te werken, hij dan daardoor den wil zulk eene geschiktheid, die hij tevoren niet gehad heeft, implant.“ Melancthon heeft zich in 1559 in zijne „Confessie“ tegen de Beierschen eindelijk in dien geest over de bekeering uitgelaten, dat zij een gave Gods is en dat hij, die op de stem van het Evangelie opstaat, waarbij door den Heiligen Geest gedreven wordt, die in ons den troost begint, en dat aanroepen bewerkt, waardoor men gedurig bidden moet: „Bekeer mij, o God, en ik zal bekeerd zijn; ik geloove, kom mijn ongeloofheid te hulp.“

DE GAAY FORTMAN.